

ЗАВХАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

Завхан аймгийн Засаг даргын 2023 оны санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд дүгнэлт өгөх аудитын хураангуй тайлан

Аудитын код: ЗАА-2024/01/НА-СТА-ТЕЗ

Цахим хуудас: www.audit.mn

Улиастай сум

2024 он

Завхан аймаг дахь Төрийн аудитын газрын

тэргүүлэх аудитор: Д.Бат-Ундраа

Утас: 99993365

Цахим хаяг: bat-undraa@audit.gov.mn

Аудитын менежер: Х.Болдбаатар

Утас: 99105506

Цахим хаяг: boldbaatarkh@audit.gov.mn

Ахлах аудитор: Ц.Оюунсүвд

Утас: 99076038

Цахим хаяг: oyunsuvdts@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг дээрх хаягаар авна уу.

**ЗАВХАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

81090 Улиастай, Завхан аймаг
Утас/Факс: 7046-36-12
И-мэйл: zavkhan@audit.gov.mn

дод 4-04-30 № 189

танай _____ -ны № _____ -т

┌ ЗАВХАН АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА ┐
Г.ӨНӨРБАЯР-Т

┌ **Хязгаарлалттай дүгнэлт** ┐

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, Төсвийн хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.4-д заасны дагуу Завхан аймгийн Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, санхүүгийн үр дүн, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгууд болон төсвийн гүйцэтгэлд аудит хийлээ.

Дүгнэлтийн үндэслэл хэсэгт дурдсан буруу илэрхийлэл нь материаллаг боловч өргөн тархаагүй гэж үзсэн бөгөөд санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөг эс тооцвол Завхан аймгийн Засаг даргын 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Аймгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн сумдын Засаг дарга нарт сахилгын хариуцлага тооцуулах албан шаардлагуудыг хэрэгжүүлээгүй болон Засаг даргын нөөц хөрөнгийг үр ашиггүй, үрэлгэн зарцуулсан 279.6 сая төгрөгийн, хөрөнгө оруулалтын шинжтэй зардлыг санхүүжүүлсэн 131.3 сая төгрөгийн, албан ажлаасаа чөлөөлөгдөөгүй үргэлжлүүлэн ажиллаж байгаа Эрдэнэхайрхан сумын Засаг даргын орлогчид ээлжит сонгуулийн дүнд албан тушаалаасаа чөлөөлөгдсөн аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Хурлын дарга болон бүх шатны Засаг дарга нарт олгох нэг удаагийн тэтгэмжийг олгосон 4.8 сая төгрөгийн, хөрөнгө оруулалтын ажлын зураг төсвийн 87.8 сая төгрөгийн зардлыг тендер зарлаагүй олгосон, өмнөх оны аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй, техник хяналтын зардлаас 97.8 сая төгрөгийг зориулалт бусаар үрэлгэн зарцуулсан зэрэг материаллаг зөрчлүүд байна.

Энэ нь Төрийн аудитын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1-д "Энэ хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан этгээд, хүчин төгөлдөр болсон албан шаардлага, төлбөрийн актыг хугацаанд нь биелүүлээгүй, аудитын үйл ажиллагаанд саад учруулсан, санхүүгийн тайлангийн аудитаар сөрөг дүгнэлт авсан, хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан, албан үүргээ биелүүлээгүй, албан тушаалын бүрэн эрхээ хэтрүүлсэн нь аудитаар илэрсэн бол тухайн албан хаагчид сахилгын шийтгэл ногдуулах үндэслэл болно", Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д "төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах", 14 дүгээр зүйлийн 14.2.2-д "өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн санхүүжилтийг бодитой тодорхойлох", 14.2.3-т "Өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд төсвийг үр ашигтай удирдах, гүйцэтгэлийг хангах", 16 дугаар зүйлийн 16.5.5-д "Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах", 41 дүгээр зүйлийн 41.2.2-т "Батлагдсан төсвийн хүрээнд зарлага гаргах", Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.6-

0030 0035

д “үндсэн чиг үүрэг, үйл ажиллагаатай холбоогүй хандив, тусламжийн шинжтэй зарлага, санхүүжилт гаргахгүй байх”, 12 дугаар зүйлийн 12.1.4-д “хуулиар зөвшөөрөөгүй бусад”, 15 дугаар зүйлийн 15.1.3-д “хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох”, 15.1.5-д “төсвийн болон байгууллагын хөрөнгөөр бэлэг дурсгалын зүйл худалдан авах”, Монгол Улсын Засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн 78 дугаар зүйлийн 78.1-д “Аймаг, сум, нийслэл, дүүргийн Хурлын дарга болон бүх шатны Засаг дарга ээлжит сонгуулийн дүнд албан тушаалаасаа чөлөөлөгдсөн бол тэдгээрт урьд нь эрхэлж байсан албан тушаалын зургаан сарын цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн тэтгэмж олгоно”, Сангийн сайдын 2021 оны 61 дугаар тушаалаар батлагдсан “Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам”, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар батлагдсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4.2.1-д “албан шаардлага өгөхөд дараах нийтлэг үндэслэлийг харгалзана”, 4.2.1.10-д “аудитаар илэрсэн алдаа зөрчил түүнийг арилгахаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлж ажиллаагүй бол” гэж заасантай нийцэхгүй байна.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Тайлант онд аймаг үүсэн байгуулагдсаны 100 жилийн ой болж, арга хэмжээнд аймгийн Орон нутгийн хөгжлийн сан, Засаг даргын нөөц хөрөнгө, Биеийн тамир спортын улсын хороо, Соёл урлагийн газар зэрэг төсвийн эх үүсвэрээс 1,602.2 сая төгрөгийг зарцуулжээ.

Аудитын гол асуудал

Барьцаа хөрөнгийн дансанд 2018 онд үүссэн 41.5 сая төгрөгийн, Засаг даргын нөөц хөрөнгө дансанд 2016 онд үүссэн 2.6 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулах арга хэмжээ авч ажиллаагүй, цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлогын дансанд орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаас 19.0 сая төгрөгийг шилжүүлсэн, мөнгөн төлбөрийн орлогоос 4.6 сая төгрөгийг хоол, бэлэг дурсгалын зардалд үр ашиггүй, үрэлгэн зарцуулсан, ингэхдээ нэр данс зөрүү ангиллаар ажил гүйлгээг хийж, орлого, зардлыг нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй 37.5 сая төгрөгийн, цэргийн штабын бэлэн байдал, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор худалдаж авсан тоног төхөөрөмжийг данс бүртгэлд тусгаж, эзэмшүүлээгүй 3.0 сая төгрөгийн зөрчлүүд байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 11,366.6 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, 12 байгууллага хязгаарлалттай, 2 байгууллага сөрөг, 1 байгууллага татгалзсан дүгнэлт авсан байна.

Харьяа байгууллагуудын алдаа, зөрчлийг нэгтгэн дүгнэхэд сумдад эрх шилжүүлсэн болон ОНХС-ийн хөрөнгөөр хийгдэх төсөл арга хэмжээний гүйцэтгэлд тавих хяналт хангалтгүй, хөрөнгө оруулалтын хүрээнд бий болсон үндсэн хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүйтэй холбоотой 498.5 сая төгрөгийн зөрчил давтагдан гарсан байна.

Санхүүгийн тайланд төсвийн захирагчийн хүлээх үүрэг, хариуцлага

Төсвийн захирагч нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлийг Төсвийн тухай хууль, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Улсын секторын нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ
АУДИТОР

Д.БАТ-УНДРАА

Хоёр. Аудит хийсэн санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэл

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн байдлын тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022 оны 12 сарын 31	2023 оны 12 сарын 31
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН		21,160,186.4	23,195,332.7
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	3а, 3б	13,869,800.2	14,862,591.6
33	АВЛАГА	5а, 5б, 6а, 6б	5,675,134.2	6,274,907.8
34	УРЬДЧИЛГАА	7а, 7б	3,142.4	2,729.7
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	8а, 8б, 8в	1,612,109.6	2,055,103.6
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН		37,652,694.4	44,287,039.4
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	12а, 12б, 12в	37,652,694.4	44,287,039.4
39200	Биет хөрөнгө		34,882,835.0	41,203,019.5
39300	Биет бус хөрөнгө	13	2,769,859.4	3,084,020.0
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II		58,812,880.8	67,482,372.2
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		1,797,979.5	2,181,689.1
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	15а, 15б	493,533.9	877,243.5
41300	Өглөг	17а, 17б	339,353.9	723,063.6
41400	Урьдчилж орсон орлого	18а, 18б	154,179.9	154,179.9
42	УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР		1,304,445.6	1,304,445.6
42200	Урт хугацаат зээл	20а, 20б	1,304,445.6	1,304,445.6
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН		57,014,901.3	65,300,683.0
51	Засгийн газрын хувь оролцоо		57,014,901.3	65,300,683.0
51100	Засгийн газрын оруулсан капитал		17,809,156.2	17,805,346.6
51101	Өмч /төрийн/ /ТӨҮГ/		5,566,728.0	6,080,745.0
51105	Нэмж төлөгдсөн капитал /ТӨҮГ/		202,588.0	202,588.0
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг /ТӨҮГ/		177,805.1	228,205.1
51200	Хуримтлагдсан үр дүн		26,948,039.5	34,675,712.7
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү		6,310,584.6	6,308,085.7
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V		58,812,880.8	67,482,372.2

2.2 Аудит хийсэн санхүүгийн нэгтгэсэн үр дүнгийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Тодруулга	2022 оны 12 сарын 31	2023 оны 12 сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН		123,748,404.0	81,863,877.5
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО		18,944,721.3	18,283,523.2
110	Орлогын албан татвар		13,293,409.0	13,512,377.6
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар		9,245,248.3	13,105,607.0
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт		-838,869.3	-1,116,618.1
1102	Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч		5,685.8	0.0
1103	ААН-ын орлогын албан татвар		4,881,344.2	1,523,388.6
113	Хөрөнгийн албан татвар		1,651,046.8	2,242,392.5
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж		4,000,265.5	2,528,753.1
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	1а, 1б	34,952,563.3	52,786,947.3
120	Нийтлэг татварын бус орлого		12,933,188.9	14,696,251.7
123	Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг		22,019,374.4	38,090,695.6
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО		69,851,119.4	10,793,407.1
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	2а, 2б	105,769,903.4	47,896,960.4
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ		105,769,903.4	47,896,960.4
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ		44,405,450.0	46,994,191.0
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил		11,146,810.6	14,452,055.1
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл		1,428,869.1	1,835,826.9

2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал		11,423,827.5	1,272,653.3
2104	Хангамж, бараа материалын зардал		1,077,028.7	1,454,562.9
2105	Нормативд зардал		120,121.2	176,277.5
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал		566,849.1	255,570.3
2107	Томилолт, зочны зардал		206,654.0	378,408.3
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж		4,886,541.7	5,924,858.6
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал		13,548,748.1	21,243,978.1
212	ТАТААС		13,780.0	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ		61,350,673.5	902,769.4
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)		17,978,500.5	33,966,917.1
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДАЛ		131,137,183.1	26,042,563.2
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН		(113,158,682.5)	7,924,353.8

2.3 Аудит хийсэн нэгтгэсэн цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	Засгийн газрын хувь оролцооны нийт дүн	Нийт цэвэр хөрөнгө/өмч
1	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	168,095,504.4	168,095,504.4
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	2,078,079.5	2,078,079.5
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	170,173,583.8	170,173,583.8
9	Тайлант үеийн үр дүн	(113,158,682.5)	(113,158,682.5)
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	57,014,901.3	57,014,901.3
11	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	57,014,901.3	57,014,901.3
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	361,427.9	361,427.9
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	57,376,329.2	57,376,329.2
19	Тайлант үеийн үр дүн	7,924,353.8	7,924,353.8
20	2023 оны 12-р сарын 31-наарх үлдэгдэл	65,300,683.0	65,300,683.0

2.4 Аудит хийсэн нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код:	Тайлангийн үзүүлэлт	2022 оны 12 сарын 31	2023 оны 12 сарын 31
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	118,518,468.3	76,598,929.9
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	18,944,721.3	18,283,523.2
110	Орлогын албан татвар	13,293,409.0	13,512,377.6
1100	Хувь хүний орлогын албан татвар	9,245,248.3	13,105,607.0
1101	Хувь хүний орлогын албан татварын буцаан олголт	-838,869.3	-1,116,618.1
1102	Орлогыг нь тухай бүр тодорхойлох боломжгүй ажил, үйлчилгээ хувиараа эрхлэгч	5,685.8	0.0
1103	ААН-ын орлогын албан татвар	4,881,344.2	1,523,388.6
113	Хөрөнгийн албан татвар	1,651,046.8	2,242,392.5
118	Бусад татвар, төлбөр, хураамж	4,000,265.5	2,528,753.1
1180	Бусад нийтлэг төлбөр, хураамж	478,818.1	381,359.4
1181	Газрын төлбөр	999,478.2	1,019,190.8
1182	Байгалийн нөөц ашигласны төлбөр	2,519,431.2	1,126,244.5
1183	Бусад татвар	2,538.0	1,958.4
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	29,679,396.5	47,448,391.4
120	Нийтлэг татварын бус орлого	7,660,022.1	9,357,695.8
123	Улсын төсөв орон нутгийн төсөв хоорондын шилжүүлэг	22,019,374.4	38,090,695.6
13	ТУСЛАМЖ, САНХҮҮЖИЛТИЙН ОРЛОГО	69,894,350.6	10,867,015.3
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	98,957,654.3	45,215,546.8
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	98,957,654.3	45,215,546.8
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	37,504,917.0	44,314,527.0
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	12,058,507.1	15,606,459.5

2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	1,676,502.4	2,172,357.4
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	12,089,328.7	2,040,375.8
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	1,531,828.3	1,878,003.8
2105	Нормативд зардал	120,294.6	175,738.5
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	508,588.4	268,396.6
2107	Томилолт, зочны зардал	196,635.2	373,595.5
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,499,481.7	3,701,871.6
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	5,823,750.7	18,097,728.4
212	ТАТААС	13,780.0	0.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	61,438,957.3	901,019.8
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	19,560,814.0	31,383,383.0
IV	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН	6,792.9	3,065.6
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	22,543,645.8	28,578,682.0
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	22,543,645.8	28,578,682.0
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	22,543,645.8	28,578,682.0
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-22,536,852.9	(28,575,616.4)
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	-1,997,696.3	(1,814,975.2)
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	1,921,585.0	1,706,067.2
25	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	76,111.4	108,908.0
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ	-4,973,735.2	992,791.4
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	18,843,535.4	13,869,800.2
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	13,869,800.2	14,862,591.6

2.5 Аудит хийсэн төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Төлөвлөгөө	Төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан	Гүйцэтгэл зөрүү	Хувь
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	67,698,899.3	60,749,946.7	6,948,952.6	89.7
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	39,616,764.6	37,422,302.6	2,194,462.0	94.5
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	38,131,361.9	36,522,556.9	1,608,805.0	95.8
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	14,805,930.2	14,381,664.0	424,266.2	97.1
210101	Үндсэн цалин	9,985,072.6	9,259,950.8	725,121.8	92.7
210102	Нэмэгдэл	4,366,674.7	4,090,011.9	276,662.8	93.7
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	209,186.0	200,148.7	9,037.3	95.7
210104	Урамшуулал	244,996.9	814,540.8	(569,543.9)	332.5
210105	Гэрээт ажлын хөлс	0.0	17,011.9	(17,011.9)	0.0
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	1,853,154.0	1,808,552.2	44,601.8	97.6
210201	Тэтгэврийн даатгал	1,261,123.2	1,231,372.7	29,750.5	97.6
210202	Тэтгэмжийн даатгал	148,007.0	144,922.3	3,084.7	97.9
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	118,406.7	116,258.1	2,148.6	98.2
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	29,601.7	28,704.0	897.7	97.0
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	296,015.4	287,295.1	8,720.3	97.1
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	11,854,796.9	11,463,180.1	391,616.8	96.7
210301	Гэрэл, цахилгаан	989,234.1	816,696.9	172,537.2	82.6
210302	Түлш, халаалт	10,458,870.7	10,265,709.5	193,161.2	98.2
210303	Цэвэр, бохир ус	400,692.1	367,773.7	32,918.4	91.8
210304	Байрны түрээс	6,000.0	13,000.0	(7,000.0)	216.7
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	1,097,324.1	1,029,993.2	67,330.9	93.9
210401	Бичиг хэрэг	134,666.9	138,275.9	-3,609.0	102.7
210402	Тээвэр, шатахуун	796,741.0	743,909.1	52,831.9	93.4
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	136,172.0	110,167.9	26,004.1	80.9
210404	Ном, хэвлэл	299.0	55.0	244.0	18.4
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	335.6	335.6	0.0	100.0
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	29,109.6	37,249.6	(8,140.0)	128.0

2105	Нормативд зардал	175,738.5	175,738.5	0.0	100.0
210501	Эм, бэлдмэл, эмнэлгийн хэрэгсэл	175,203.5	175,203.5	0.0	100.0
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	535.0	535.0	0.0	100.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	712,725.8	656,225.4	56,500.4	92.1
210601	Багаж, техник, хэрэгсэл	100,457.1	77,385.9	23,071.2	77.0
210602	Тавилга	9,500.0	9,500.0	0.0	100.0
210604	Урсгал засвар	602,768.7	569,339.6	33,429.1	94.5
2107	Томилолт, зочны зардал	377,554.3	355,670.2	21,884.1	94.2
210702	Дотоод албан томилолт	377,554.3	355,670.2	21,884.1	94.2
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	3,336,251.4	3,171,807.3	164,444.1	95.1
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	3,248,874.2	3,112,593.3	136,280.9	95.8
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	16,413.6	1,788.3	14,625.3	10.9
210803	Даатгалын үйлчилгээ	20,094.6	15,820.2	4,274.4	78.7
210804	Тээврийн хэрэгслийн татвар	7,833.2	4,948.0	2,885.2	63.2
210805	Тээврийн хэрэгслийн оношилгоо	2,803.1	1,112.2	1,690.9	39.7
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	24,049.0	21,720.3	2,328.7	90.3
210807	Газрын төлбөр	15,726.0	13,809.3	1,916.7	87.8
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	457.7	15.7	442.0	3.4
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	3,917,886.7	3,479,726.1	438,160.6	88.8
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	3,781,119.4	3,348,368.0	432,751.4	88.6
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	136,767.3	131,358.1	5,409.2	96.0
211	ХҮҮ	568,710.9	0.0	568,710.9	0.0
2111	Гадаад зээлийн үйлчилгээний төлбөр	568,710.9	0.0	568,710.9	0.0
211101	Гадаад зээлийн үйлчилгээний төлбөр	568,710.9	0.0	568,710.9	0.0
212	ТАТААС	12,953.2	12,953.2	0.0	100.0
2122	Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	12,953.2	12,953.2	0.0	100.0
212201	Хувийн хэвшлийн байгууллагад олгох татаас	12,953.2	12,953.2	0.0	100.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	903,738.6	886,792.4	16,946.2	98.1
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	903,738.6	886,792.4	16,946.2	98.1
213203	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж	115,600.0	115,579.9	20.1	100.0
213204	Ажил олгогчоос олгох бусад тэтгэмж, урамшуулал	18,000.0	15,498.3	2,501.8	86.1
213205	Төрөөс иргэдэд олгох тэтгэмж, урамшуулал	101,923.9	94,347.7	7,576.2	92.6
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	553,940.2	547,458.1	6,482.1	98.8
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	114,274.5	113,908.5	366.0	99.7
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	25,048,362.8	21,700,927.7	3,347,435.1	86.6
223001	Бусад хөрөнгө	25,048,362.8	21,700,927.7	3,347,435.1	86.6
23	ЭРГЭЖ ТӨЛӨГДӨХ ТӨЛБӨРИЙГ ХАССАН ЦЭВЭР ЗЭЭЛ	3,033,771.9	1,626,716.4	1,407,055.5	53.6
230001	Эргэж төлөгдөх зээл	3,033,771.9	1,626,716.4	1,407,055.5	53.6
III	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	67,698,899.3	61,594,677.8	6,104,221.5	91.0
32	ОРОН НУТГИЙН ТӨСВӨӨС САНХҮҮЖИХ	57,518,477.3	59,504,315.6	(1,985,838.3)	103.5
320001	Орон нутгийн төсвөөс	42,475,413.2	44,668,289.4	(2,192,876.2)	105.2
320002	Орон нутгийн хөгжлийн сангаас санхүүжих	15,043,064.1	14,836,026.3	207,037.8	98.6
35	ТӨСӨВТ БАЙГУУЛЛАГЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС	10,180,422.0	2,090,362.2	8,090,059.8	20.5
350001	Үндсэн үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	89,129.8	2,090,292.2	(2,001,162.4)	2345.2
350002	Туслах үйл ажиллагааны орлогоос санхүүжих	0.0	70.0	(70.0)	0.0
350003	Урьд оны үлдэгдлээс санхүүжих	10,091,292.2	0.0	10,091,292.2	0.0
4	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	0.0	3,244,952.2	(3,244,952.2)	0.0
5	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	0.0	4,089,753.3	(4,089,753.3)	0.0

2.6 Аудит хийсэн нэмэлт төсвийн гүйцэтгэлийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31

/мянган төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Өмнөх он	Тайлант он
II	НИЙТ ЗАРЛАГА БА ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	5,048,683.3	6,154,538.4
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	4,682,910.6	6,054,438.4
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	4,121,647.3	5,981,214.0
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	533,162.8	84,673.7
210101	Үндсэн цалин	343,615.5	21,528.9
210102	Нэмэгдэл	37,923.0	3,267.0
210103	Унаа хоолны хөнгөлөлт	5,044.5	3,359.0
210104	Урамшуулал	15,649.1	410.5
210105	Гэрээт ажлын хөлс	130,930.8	56,108.4
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	77,059.2	6,997.1
210201	Тэтгэврийн даатгал	67,287.4	6,916.2
210202	Тэтгэмжийн даатгал	4,157.3	20.2
210203	ҮОМШӨ-ний даатгал	1,420.7	16.2
210204	Ажилгүйдлийн даатгал	509.5	4.0
210205	Эрүүл мэндийн даатгал	3,684.2	40.4
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	48,321.4	66,525.7
210301	Гэрэл, цахилгаан	2,786.9	14,133.0
210302	Түлш, халаалт	38,189.4	50,513.8
210303	Цэвэр, бохир ус	7,345.1	1,878.9
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	87,744.1	122,182.9
210401	Бичиг хэрэг	12,541.5	7,076.5
210402	Тээвэр, шатахуун	45,364.5	100,573.5
210403	Шуудан, холбоо, интернэтийн төлбөр	3,959.8	2,846.6
210404	Ном, хэвлэл	13,060.0	0.0
210405	Хог хаягдал зайлуулах, хортон мэрэгчдийн устгал, ариутгал	270.1	275.2
210406	Бага үнэтэй, түргэн элэгдэх, ахуйн эд зүйлс	12,548.1	11,411.1
2105	Нормативд зардал	5,475.0	0.0
210503	Нормын хувцас, зөөлөн эдлэл	5,475.0	0.0
2106	Эд хогшил, урсгал засварын зардал	14,342.4	33,400.6
210604	Урсгал засвар	14,342.4	33,400.6
2107	Томилолт, зочны зардал	18,683.8	20,485.3
210702	Дотоод албан томилолт	18,683.8	20,485.3
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	555,690.5	459,437.0
210801	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн бусад нийтлэг ажил үйлчилгээний төлбөр хураамж	553,876.8	454,132.8
210802	Аудит, баталгаажуулалт, зэрэглэл тогтоох	390.0	794.0
210806	Мэдээлэл, технологийн үйлчилгээ	1,126.0	1,117.5
210807	Газрын төлбөр	213.4	2,900.5
210808	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	84.3	492.2
2109	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2,781,168.1	5,187,511.5
210901	Бараа үйлчилгээний бусад зардал	2,778,180.8	5,186,881.5
210902	Хичээл үйлдвэрлэлийн дадлага хийх	2,987.3	630.0
213	УРСГАЛ ШИЛЖҮҮЛЭГ	561,263.3	73,224.4
2132	Бусад урсгал шилжүүлэг	70,753.4	14,227.4
213207	Тэтгэвэрт гарахад олгох нэг удаагийн мөнгөн тэтгэмж	500.0	0.0
213209	Нэг удаагийн тэтгэмж, шагнал урамшуулал	70,253.4	14,227.4
2133	Олгосон санхүүжилт, шилжүүлэг	490,509.9	58,997.0
213503	Төсвийн захирагчдаас олгосон санхүүжилт, төвлөрүүлэх шилжүүлэг	63,251.3	0.0
213405	Орон нутгийн төсвийн ерөнхийлөн захирагчдад олгох татаас, нэмэлт санхүүжилт төвлөрүүлэх шилжүүлэг	427,258.7	58,997.0
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	365,772.6	100,099.9
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	365,772.6	100,099.9
225106	Биет ба биет бус хөрөнгө худалдан авсан зардал	365,772.6	100,099.9

I	ЗАРДЛЫГ САНХҮҮЖҮҮЛЭХ ЭХ ҮҮСВЭР	5,188,273.2	5,808,456.2
1311	Нэмэлт санхүүжилтийн орлого	5,188,273.2	5,808,456.2
131103	ЗГНХ,ЗДНХөрөнгө,түүнтэй адилтгах ангилалдаагүй нөөц хөрөнгөөс тухайн төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	10,000.0	0.0
131104	Дээд шатны төсвийн захирагчийн төсөвт тусгагдсан төсвөөс доод шатны төсвийн захирагчид хуваарилсан хөрөнгө	1,691,481.6	267,435.0
131105	Төсвийн байгууллагын үндсэн үйл ажиллагааны хүрээнд бий болсон нэмэлт орлого	3,486,791.6	5,541,021.2
III	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(II)-(I)	139,589.9	(346,082.1)
9	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	818,302.7	957,892.6
10	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	957,892.6	611,810.5

Гурав. Аудитын илрүүлэлт:

Аудитаар илэрсэн 110.4 сая төгрөгийн алдааг аудитын явцад залрууллаа.

Залруулсан алдаа: Ахмадын хороонд олгосон 106.4 сая төгрөгийн санхүүжилтийг хоорондын тооцоо нийлж, устгал хийгээгүй, төсөвт байгууллагад олгосон 4.0 сая төгрөгийн санхүүжилтийг бараа үйлчилгээний бусад зардлаар тайлагнасан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 54 дүгээр зүйлийн 54.3-д "Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь төсвийн гүйцэтгэл болон жилийн эцсийн санхүүгийн нэгтгэсэн тайланг нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын дагуу гаргана", Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.3-д "холбогдох олон улсын стандарт, эрх бүхий төрийн байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн стандарт, журам, заавар, энэ хуулийн 6 дугаар зүйлд заасан зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлж, санхүүгийн тайлан гаргах", Сангийн сайдын 2015 оны 341 дүгээр тушаалаар баталсан "Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн болон Засгийн газрын санхүүгийн нэгтгэсэн тайлан тодруулга бэлтгэх журам"-тай нийцэхгүй, толилуулга батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 1,208.0 сая төгрөгийн зөрчил илэрч, 4.8 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 684.1 сая төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага, 519.1 сая төгрөгийн зөрчилд 6 заалт зөвлөмж, хөрөнгийн бүртгэл, ашиглалттай холбоотой зөрчилд аймгийн Орон нутгийн өмчийн газарт 1 заалт зөвлөмж хүргүүллээ.

Зөрчил: Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн санхүүгийн тайлангийн аудитаар нийт 1,208.0 сая төгрөгийн зөрчил илэрснээс 4.8 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт, 87.8 сая төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага, 519.1 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж өгөхөөр шийдвэрлэж, төсвийн шууд захирагчдын аудитаар илэрсэн 596.3 сая төгрөгийн зөрчлийг шинж чанарын хувьд материаллаг гэж үзлээ.

Аудитаар нийт илрүүлсэн 1,208.0 сая төгрөгийн зөрчил нь тогтоосон материаллаг байдлын түвшнээс 195.8 сая төгрөгөөр давсан тул **"Хязгаарлалттай"** дүгнэлт өглөө.

Аймгийн ТЕЗ-ийн харьяа байгууллагуудын 2023 оны санхүүгийн тайлан, төсвийн гүйцэтгэлд хийсэн санхүүгийн тайлангийн аудит:

Аудитаар нийт 11,366.6 сая төгрөгийн алдаа, зөрчил илэрснээс аудитын явцад 2,589.7 сая төгрөгийн алдааг залруулж, 2,762.5 сая төгрөгийн зөрчилд зөвлөмж, 5,806.6 сая төгрөгийн зөрчилд албан шаардлага өгч, 159.5 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоож, 48.3 сая төгрөгийн зөрчлийг хуулийн байгууллагад шилжүүлсэн. Аудитаар "Сөрөг" дүгнэлт авсан 2 албан тушаалтанд сахилгын хариуцлага тооцуулах албан шаардлагыг эрх бүхий албан тушаалтанд хүргүүлсэн.

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын аудитаар илэрсэн алдаа, зөрчлийн нэгтгэлийг аудитын тайлангийн хавсралтаар хүргүүлэв.

5.1 Төлбөрийн акт

Албан ажлаасаа чөлөөлөгдөөгүй Эрдэнэхайрхан сумын Засаг даргын орлогчид ээлжит сонгуулийн дүнд албан тушаалаасаа чөлөөлөгдсөн аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Хурлын дарга болон бүх шатны Засаг дарга нарт олгох нэг удаагийн тэтгэмжийг олгосон 4.8 сая төгрөгийн зөрчилд төлбөрийн акт тогтоосон.

5.2 Албан шаардлага

Төсвийн ерөнхийлөн захирагчийн харьяа байгууллагуудын алдаа, зөрчлийг нэгтгэн дүгнэхэд сумдад эрх шилжүүлсэн болон аймгийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр хийгдэх төсөл, арга хэмжээний гүйцэтгэлд тавих хяналт хангалтгүй, хөрөнгө оруулалтын хүрээнд бий болсон үндсэн хөрөнгийг данс бүртгэлд тусгаагүй 498.5 сая төгрөгийн, техник хяналтын зардлыг зориулалт бусаар үрэлгэн зарцуулсан 97.8 сая төгрөгийн зөрчил давтагдан гарсанд албан шаардлага хүргүүлээ.

Мөн хөрөнгө оруулалтын 87.8 сая төгрөгийн зураг төсвийн ажилд тендер зарлаж, худалдан авах ажиллагаа зохион байгуулаагүй бөгөөд өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлээгүй зөрчилд албан шаардлага хүргүүлээ.

Өмнөх оны санхүүгийн тайлангийн аудитаар албан үүргээ хангалтгүй гүйцэтгэсэн Завханмандал, Их-Уул, Сантмаргаз, Сонгино, Тосонцэнгэл, Түдэвтэй, Ургамал, Яруу сумдын Засаг дарга нарт сахилгын хариуцлага тооцуулах албан шаардлагыг хэрэгжүүлээгүй тул аймгийн Засаг даргад сахилгын хариуцлага тооцуулах саналыг Монгол Улсын Ерөнхий аудиторт хүргүүлээ.

5.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. Арвилан хэмнэлт, үр ашиг, үр нөлөөтэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Засаг даргын нөөц хөрөнгөөс 279.6 сая төгрөгийг арвилан хэмнэлтгүй, үр ашиггүй, үрэлгэн зарцуулж, анхан шатны баримтын бүрдэл хангаагүй, тус сангийн хөрөнгөөс 131.3 сая төгрөгөөр хөрөнгө оруулалтын шинжтэй зардлыг санхүүжүүлсэн зэрэг зөрчлүүд байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, 14 дүгээр зүйлийн 14.2.2-д “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд хэрэгжүүлэх хөтөлбөрийн санхүүжилтийг бодитой тодорхойлох”, 14.2.3-т “Өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд төсвийг үр ашигтай удирдах, гүйцэтгэлийг хангах”, 14.4-д “Төсвийн ерөнхийлөн захирагч нь төсөв хуваарилах, зарцуулахтай холбогдсон бүрэн эрхээ төсвийн төвлөрүүлэн захирагч, эсхүл харьяалах төсвийн шууд захирагчид шилжүүлж болох бөгөөд ийнхүү шилжүүлсэн нь түүнийг хариуцлагаас чөлөөлөх үндэслэл болохгүй”, 16 дугаар зүйлийн 16.5.5-т “Батлагдсан төсвийг зориулалтын дагуу зарцуулах”, 41 дүгээр зүйлийн 41.2.2-т “Батлагдсан төсвийн хүрээнд зарлага гаргах”, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.2.3-д “хэрэгжүүлэх аливаа үйл ажиллагаа, арга хэмжээ нь хамгийн бага зардлаар хамгийн өндөр үр дүнг хангахад чиглэсэн байх”, 4.2.6-д “үндсэн чиг үүрэг, үйл ажиллагаатай холбоогүй хандив, тусламжийн шинжтэй зарлага, санхүүжилт гаргахгүй байх”, 12 дугаар зүйлийн 12.1.4-д “хуулиар зөвшөөрөөгүй бусад”, 15 дугаар зүйлийн 15.1.3-д “хууль тогтоомжид зааснаас өөр хэлбэрээр тэтгэмж, шагнал, урамшуулал, дэмжлэг олгох”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.7-т “Анхан шатны баримтын бүрдэлгүй ажил, гүйлгээг бүртгэх, санхүүгийн тайланд тусгахыг хориглоно” гэж заасан, Сангийн сайдын 2021 оны 61 дугаар тушаалаар батлагдсан “Засаг даргын нөөц хөрөнгийн зориулалт, зарцуулалтын нийтлэг журам”-тай нийцэхгүй, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Засаг даргын нөөц хөрөнгийг зориулалтын дагуу арвилан хэмнэлттэй, үр ашигтай зарцуулж, анхан шатны баримтыг хангалттай, зохистой

бүрдүүлэх, сангийн хөрөнгөөс хөрөнгө оруулалтын шинж чанартай зардлыг санхүүжүүлэхгүй байх;

2. Дотоод хяналт, хариуцлагатай холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Барьцаа хөрөнгийн дансанд 2018 онд үүссэн 41.5 сая төгрөгийн, Засаг даргын нөөц хөрөнгө дансанд 2016 онд үүссэн 2.6 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулах арга хэмжээ авч ажиллаагүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.8-д “төсвийг зохистой удирдаж авлага, өр төлбөр үүсгэхгүй байх”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах” гэж заасантай нийцэхгүй, эрх ба үүрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Он дамжсан 44.1 сая төгрөгийн авлагыг барагдуулах арга хэмжээ авч ажиллах;

3. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлого, зардлыг нягтлан бодох бүртгэлд тусгалгүй, 37.5 сая төгрөгийн ажил гүйлгээг нэр данс зөрүү гэсэн ангиллаар хийсэн байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1-д “Төрийн сан дараах нийтлэг чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ”, 37.1.7-д “төсвийн орлого, зарлага, хөрөнгө, өр төлбөрийг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн дагуу холбогдох дансанд бүртгэх, тайлагнах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4-д “Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ” 14.4.1-д “аж ахуйн бүх ажил, гүйлгээ”, 14.4.5-д “бүх орлого”, 14.4.6-д “бүх зардал” гэж заасантай нийцэхгүй, иж бүрэн байх, толилуулга гэсэн батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Цэргийн дүйцүүлэх мөнгөн төлбөрийн орлогоос зарцуулах зардлыг аймгийн жилийн хөгжлийн төлөвлөгөөнд тусгаж, зардлын эдийн засгийн ангилалд төлөвлөж зарцуулах;

4. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлогоос 4.6 сая төгрөгийг хоол, бэлэг дурсгалын зардалд үр ашиггүй, үрэлгэн зарцуулсан байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.4.1-д “төсвийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж, зарцуулах”, 14 дүгээр зүйлийн 14.2.3-д “өөрийн эрхлэх асуудлын хүрээнд төсвийг үр ашигтай удирдах, гүйцэтгэлийг хангах”, Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.4-д “хуулиар зөвшөөрөөгүй бусад”, 15 дугаар зүйлийн 15.1.5-д “төсвийн болон байгууллагын хөрөнгөөр бэлэг дурсгалын зүйл худалдан авах” гэж заасантай нийцэхгүй, нийцсэн бөгөөд зохистой байх батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлогыг журмын дагуу үр ашигтай хэмнэлттэй байхаар төлөвлөж зарцуулах;

5. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Цэргийн штабын бэлэн байдал, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор худалдаж авсан 3.0 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг данс бүртгэлд тусгаж, эзэмшүүлээгүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1-д “Төрийн сан дараах нийтлэг чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ”, 37.1.7-д “төсвийн орлого, зарлага, хөрөнгө, өр төлбөрийг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн дагуу холбогдох дансанд бүртгэх, тайлагнах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4-д “Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ” 14.4.2-д “бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага” гэж заасантай нийцэхгүй, иж бүрэн байх, толилуулга гэсэн батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Цэргийн штабын бэлэн байдал, мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор худалдаж авсан тоног төхөөрөмжүүдийг данс бүртгэлд тусгаж, эд хөрөнгийн ашиглалтын бүртгэлээр эзэмшүүлэх;

6. Хууль тогтоомжийн хэрэгжилттэй холбоотой асуудал

Илрүүлэлт: Цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлогын дансанд орон нутгийн хөрөнгө оруулалтаас 19.0 сая төгрөгийг төвлөрүүлж, нэр данс зөрүү гэсэн ангиллаар зарцуулж, нягтлан бодох бүртгэлд тусгаагүй байна. Энэ нь Төсвийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.1.7-д “төсвийн орлого, зарлага, хөрөнгө, өр төлбөрийг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн дагуу холбогдох дансанд бүртгэх, тайлагнах”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.4-д “Нягтлан бодох бүртгэлд дараах зүйлсийг заавал бүртгэнэ” 14.4.2-д “бүх хөрөнгө, хөрөнгө оруулалт, авлага” гэж заасантай нийцэхгүй, иж бүрэн байх, толилуулга гэсэн батламж мэдэгдлүүдийг хангахгүй байна.

Өгсөн зөвлөмж: Цэргийн дүйцүүлэх албаны мөнгөн төлбөрийн орлогын дансанд өөр эх үүсвэрээс хөрөнгө төвлөрүүлж зарцуулахгүй байх;

Дээрх зөвлөмжийг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5 дахь хэсэгт заасны дагуу төлөвлөгөө гарган хэрэгжүүлж, биелэлтийг 2024 оны 10 дугаар сарын 01-ний өдрийн дотор Завхан аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

Тав. Төсвийн захирагчийн ангиллаар аудитад хамрагдсан байдал ба санал дүгнэлтийн талаарх мэдээллийн нэгтгэл

№	Төсвийн захирагчийн ангилал	Байгууллага, нэгжийн тоо				Санал дүгнэлтийн хэлбэр			
		Аудитад хамрагдах	Үүнээс: Аудит хийсэн хэлбэр			Өөрчлөлтгүй	Хязгаарлалттай	Сөрөг	Дүгнэлт өгөхөөс татгалзсан
			Санал дүгнэлт гаргасан	Түүвэрт хамруулсан	Аудит хийгээгүй				
A	1	2	3	4	5	7	8	9	10
1	Төсвийн шууд захирагч	105	19	86		10	6	2	1
2	Төсвийн төвлөрүүлэн захирагч	24	24			19	5		
3	ОНӨААН	5	5			4	1		
4	Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	1	1				1		
	НИЙТ	135	49	86		33	13	2	1

АУДИТЫН ТАЙЛАНГ:

ХЯНАСАН:

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Д.БАТ-УНДРАА

АУДИТЫН МЕНЕЖЕР

Х.БОЛДБААТАР

Огноо: 2024-04-30

БОЛОВСРУУЛСАН:

АХЛАХ АУДИТОР

Ц.ОЮУНСУВД

Огноо: 2024-04-30